

1 Begrepskatalog – godkjente begreper

Dokumentet samler definisjoner av alle godkjente begreper. Når verktøy for begrepskatalog er på plass vil godkjente begreper legges inn og forvaltes videre i verktøyet.

Når begrep er godkjent, skal:

- Underlaget fra arbeidsdokumentet legges inn i dokument "2 Dokumentasjon av begrepsarbeidet for godkjente begreper"
- Tabell med godkjent begrep/merknad legges i dokument "1 Begrepskatalog – godkjente begreper". Denne tabellen skal også ligge i dokument "3 Arbeidsdokument begreper"

Dato sist oppdatert	Hva ble oppdatert
20.desember 2023	Alle godkjente begreper samlet her, etter siste gjennomgang i styringsgruppemøte 14.desember 2023

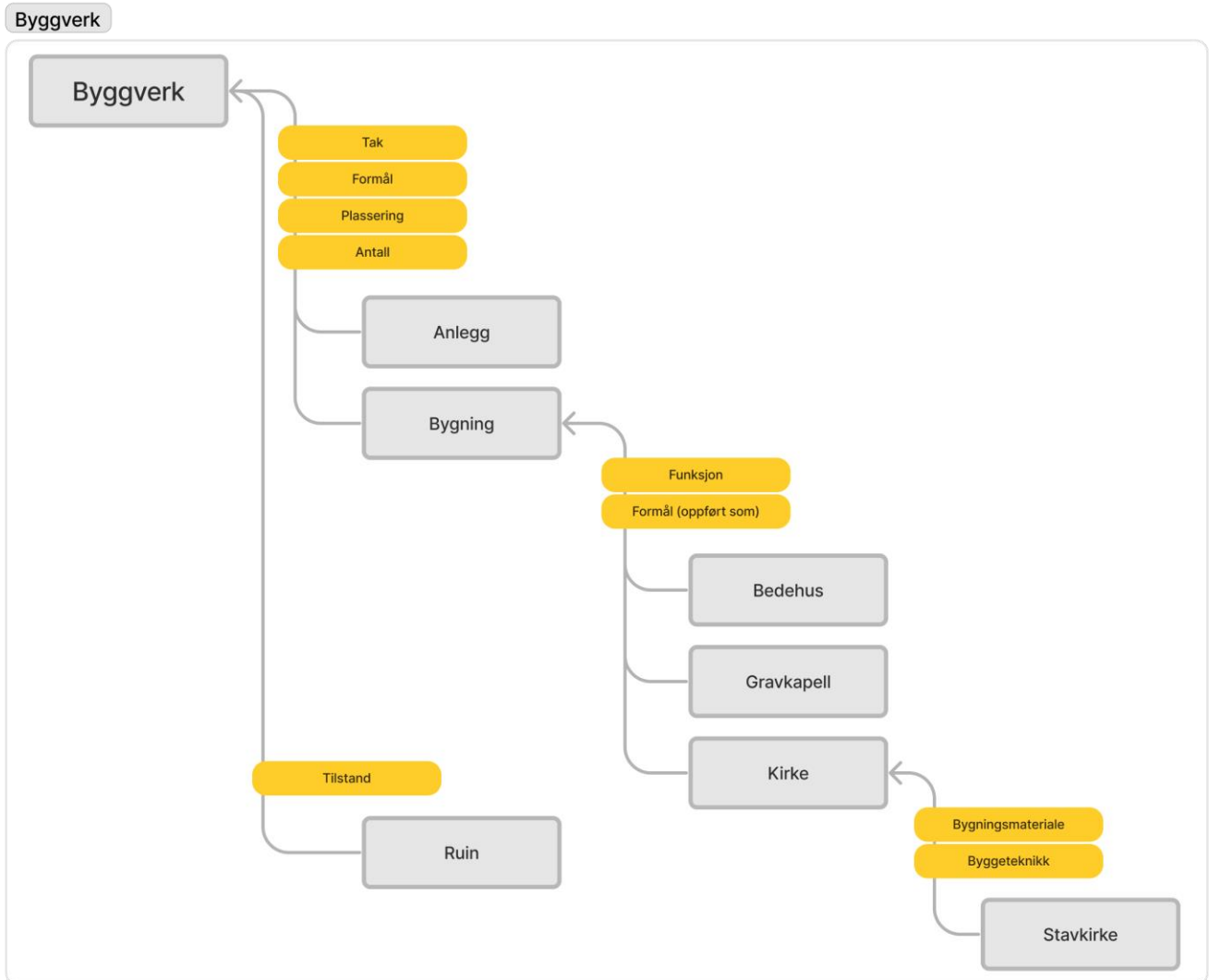
Innhold

1	Kulturminner og kulturmiljø: Byggverk.....	4
1.1	Byggverk.....	5
1.2	Bygning (-> Byggverk).....	5
1.3	Kirke (-> Bygning -> Byggverk)	5
1.4	Stavkirke (-> Kirke -> Bygning -> Byggverk).....	5
1.5	Kapell (= Kirke)	5
1.6	Gravkapell (-> Bygning -> Byggverk)	5
1.7	Bedehus (-> Bygning -> Byggverk).....	6
1.8	Ruin (-> Byggverk)	6
1.9	Anlegg (-> Byggverk)	6
2	Kulturminner og kulturmiljø: Områder	7
2.1	Område	8
2.2	Landskap (-> Område).....	8
2.3	Kulturlandskap (-> Landskap).....	8
2.4	Kulturmiljø (-> Område)	9
2.5	Lokalitet (-> Område).....	9
2.6	Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse (-> Kulturmiljø -> Område)	9
2.7	Kulturmiljø og landskap av regional interesse (-> Kulturmiljø -> Område)	9
2.8	Kulturmiljø og landskap av lokal interesse (-> Kulturmiljø -> Område).....	9
2.9	Kirkested (-> Område).....	10
2.10	Gravplass (-> Område)	10
2.11	Gravlund (-> Gravplass -> Område)	10
2.12	Kirkegård (-> Gravplass -> Område).....	10
3	Kulturminner og kulturmiljøer: Fartøy.....	11
3.1	Fartøy	11
3.2	Skipsfunn (-> Fartøy)	11
4	Kulturminner og kulturmiljøer: Bilder, symboler, tegn og inskripsjoner	12
4.1	Bergkunst (-> Bilder, symboler, tegn og inskripsjoner).....	12
5	Kulturminner og kulturmiljøer: Gjenstander	13
6	Kulturminner og kulturmiljøer: Frittstående begreper.....	13
6.1	Arkeologisk kulturminne og arkeologisk lokalitet (Frittstående).....	13
6.2	Tekniske og industrielle kulturminner (Frittstående)	13
6.3	Verdensarvområde (Frittstående)	14
6.4	Statens kulturhistoriske eiendommer	14
7	Vern: Frittstående begreper	15
7.1	Verneverdig.....	15
7.2	Vernet	15

7.3	Uten vern	15
7.4	Opphevet vern	15
7.5	Uavklart.....	16
8	Vernestatus.....	17
8.1	Vernestatus.....	18
8.2	Fredet (-> Vernestatus).....	18
8.3	Automatisk fredet (-> Fredet -> Vernestatus).....	18
8.4	Forskriftsfredet (-> Fredet -> Vernestatus).....	18
8.5	Vedtaksfredet (-> Fredet -> Vernestatus).....	19
8.6	Midlertidig fredet (-> Fredet -> Vernestatus)	19
8.7	Kulturmiljøfredning (-> Fredet -> Vernestatus)	19
8.8	Erklæring av automatisk fredning av stående byggverk (-> Fredet -> Vernestatus)	19
8.9	Områdefredning (-> Fredet -> Vernestatus)	20
8.10	Regulert til bevaring etter pbl (-> Vernestatus).....	20
8.11	Kommunalt listeført (-> Vernestatus)	20
8.12	Vernet skip (-> Vernestatus)	20
8.13	Verdensarv (-> Vernestatus)	20
8.14	Regionalt verneverdig (-> Vernestatus)	21
8.15	Inngår i statlig landsverneplan (-> Vernestatus).....	21
8.16	Verneklasse 1 (-> Inngår i statlig landsverneplan -> Vernestatus).....	21
8.17	Verneklasse 2 (-> Inngår i statlig landsverneplan -> Vernestatus).....	21
8.18	Sektorinternt vern (-> Inngår i statlig landsverneplan -> Vernestatus)	21
8.19	Listeført kirke (-> Vernestatus)	21
9	Tilstand.....	22
10	Aktiviteter	22
11	Periode	22
12	Dateringsmetode	22
13	Mal	22
13.1	Mal	22

1 Kulturminner og kulturmiljø: Byggverk

Formål med begrepene i denne gruppen er å identifisere og avgrense ulike grupper kulturminner og kulturmiljøer. Den første figuren viser godkjente begreper om kulturminner og kulturmiljø. Den andre figuren (gul boks) viser hvilke adskillende kjennetegn som er benyttet i definisjonene. Figurene utvides etter hvert som utkast blir godkjent.

ADSKILLENDE KJENNETEGN

- Tak:
Om byggverket har tak eller ikke
- Formål:
Hva var formålet med byggverket
- Funksjon:
Hvilken funksjon har byggverket hatt
- Plassering:
Om byggverket er over/under terreng
- Antall:
Hvor mange elementer byggverket består av
- Bygningsmateriale:
Hva byggverket er bygget av/i
- Byggeteknikk:
Hvilken teknikk som ble benyttet i byggingen av byggverket
- Tilstand:
Hvilken forfatning et byggverk er i.

1.1 Byggverk

Begrep	BYGGVERK
Definisjon	Samlebegrep for bygninger, konstruksjoner og anlegg skapt av mennesker
Merknad	Dekker bygninger, broer, demninger med mer.
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 24.november 2023

1.2 Bygning (-> Byggverk)

Begrep	BYGNING
Definisjon	Et byggverk med tak, over terreng, og med hovedformål å beskytte personer, innhold eller virksomhet.
Merknad	Deler av en bygning kan være under terreng.
Kjennetegn	Tak: Ja Formål: Beskytte personer, innhold eller virksomhet Plassering: Når over terreng Antall: Ett byggverk
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 19.oktober 2023

1.3 Kirke (-> Bygning -> Byggverk)

Begrep	KIRKE
Definisjon	En bygning eller del av bygning oppført som kristent gudshus, til kristen gudstjeneste og andre kirkelige handlinger
Merknad	Kapell er en undergruppe av kirker. For noen kirker benyttes begrepet kapell
Kjennetegn	Formål (oppført som): Kristent gudshus Funksjon: Romme kristen gudstjeneste og andre kirkelige handlinger
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 19.oktober 2023

1.4 Stavkirke (-> Kirke -> Bygning -> Byggverk)

Begrep	STAVKIRKE
Definisjon	En kirke i tre, bygget i stavkonstruksjon.
Merknad	En stavkonstruksjon består av et partall av staver stående på en ramme av fire grunnstokker og med stavleier på toppen av staven som taksperrene (saksesperrene) ligger på. Veggfeltene mellom staven er fylt med stående tiler.
Kjennetegn	Bygningsmateriale: Tre Byggeteknikk: Stavkonstruksjon
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

1.5 Kapell (= Kirke)

Begrep	KAPELL
Definisjon	Se merknad til Kirke

1.6 Gravkapell (-> Bygning -> Byggverk)

Begrep	GRAVKAPELL
Definisjon	En bygning eller del av bygning hvor det avholdes begravelsesseremonier
Merknad	Begravelsesseremoniene kan være livssynsnøytrale eller tilknyttet ulike religioner. Et gravkapell kan være et sted hvor personer ble gravlagt.
Kjennetegn	Funksjon: Avholde begravelsesseremonier
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

1.7 Bedehus (-> Bygning -> Byggverk)

Begrep	BEDEHUS
Definisjon	En bygning oppført for kristen religionsutøvelse, til møter med blant annet andakt, forkynnelse, bønn og lovsang.
Merknad	
Kjennetegn	Formål: Kristen religionsutøvelse Funksjon: Møter, med bl.a. andakt, forkynnelse, bønn og lovsang
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

1.8 Ruin (-> Byggverk)

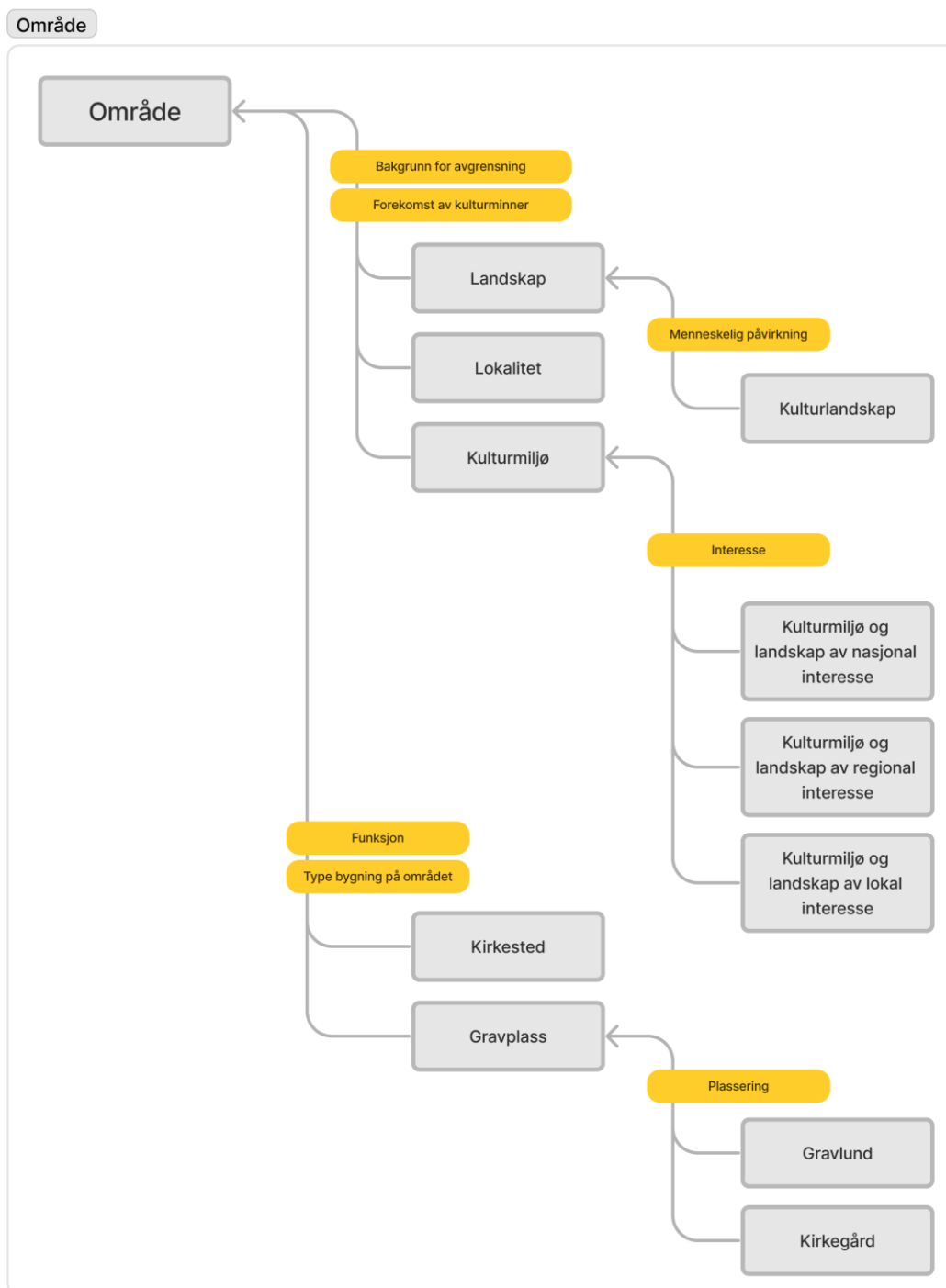
Begrep	RUIN
Definisjon	Et byggverk med høy grad av ødeleggelse/forfall
Merknad	
Kjennetegn	Tilstand: Høy grad av ødeleggelse/forfall
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

1.9 Anlegg (-> Byggverk)

Begrep	ANLEGG
Definisjon	Byggverk (og ev. tilhørende område) som består av flere elementer over eller under terreng/i sjø. Elementene inngår i en funksjonell helhet, anlagt for å legge til rette for ulike aktiviteter.
Merknad	Aktiviteter er ofte knyttet til industri, næringsvirksomhet, samferdsel eller rekreasjon Et anlegg kan inneholde både bygninger, konstruksjoner og områder, såfremt disse inngår i den funksjonelle helheten Innenfor arkeologien benyttes begrepet anlegg også om strukturer/elementer innenfor en lokalitet
Kjennetegn	Formål: muliggjøre ulike aktiviteter Plassering: Over/under terreng/i sjø Antall: Består av flere deler/byggverk, som inngår i en funksjonell helhet
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2 Kulturminner og kulturmiljø: Områder

Formål med begrepene i denne gruppen er å identifisere og avgrense ulike grupper kulturminner og kulturmiljøer. Den første figuren viser godkjente begreper om kulturminner og kulturmiljø. Den andre figuren (gul boks) viser hvilke adskillende kjennetegn som er benyttet i definisjonene. Figurene utvides etter hvert som utkast blir godkjent.

ADSKILLENDE KJENNETEGN

- Bakgrunn for avgrensning:
Hva ved området utgjør grunnlaget for avgrensningen
- Forekomst av kulturminner:
Hvorvidt det må være kulturminner på området eller ikke
- Menneskelig påvirkning:
Om mennesker har påvirket/brukt området
- Interesse:
Om det er et område av nasjonal, regional eller lokale interesse
- Funksjon:
Hvilken funksjon området har hatt
- Type bygning på området:
Hvilke bygning(er) som er/har vært på et område
- Plassering:
Hvordan plasserer området seg i forhold til andre objekter/områder

2.1 Område

Begrep	OMRÅDE
Definisjon	Del av land og/eller hav
Merknad	
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.2 Landskap (-> Område)

Begrep	LANDSKAP
Definisjon	Et geografisk avgrenset område, hvor kulturminner/kulturmiljøer kan inngå som del av en større helhet eller sammenheng. Avgrensningen av landskapsrommet vil ofte være gjort på bakgrunn av naturlige, topografiske elementer.
Merknad	Landskap brukes hovedsakelig om områder som er større enn kulturmiljø og lokalitet.
Kjennetegn	Bakgrunn for avgrensning: naturlige, topografiske elementer Forekomst av kulturminner/kulturmiljø: Kan inneholde begge deler
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.3 Kulturlandskap (-> Landskap)

Begrep	KULTURLANDSKAP
Definisjon	Landskap som er påvirket av mennesker
Merknad	Brukes når det fokuseres på menneskelig påvirkning og bruk av landskapet.
Kjennetegn	Menneskelig påvirkning: ja
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.4 Kulturmiljø (-> Område)

Begrep	KULTURMILJØ
Definisjon	Et geografisk avgrenset område, hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng. Avgrensningen av kulturmiljøet vil ofte være gjort på bakgrunn av en kulturmiljøfaglig vurdering av hva som utgjør den større helheten/sammenhengen.
Merknad	Kulturmiljø brukes hovedsakelig om områder som er mindre enn landskap, og større enn lokaliteter.
Kjennetegn	Bakgrunn for avgrensning: kulturmiljøfaglig vurdering av helhet/sammenheng Forekomst av kulturminner/kulturmiljø: Ja, vil alltid inneholde kulturminner
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.5 Lokalitet (-> Område)

Begrep	LOKALITET
Definisjon	Et geografisk avgrenset område med et eller flere kulturminner. Det er ulik praksis i avgrensningen av en lokalitet: mange knytter avgrensningen til konkrete funn, eller tro/tradisjon forbundet med konkrete objekter/fysiske formasjoner. Andre benytter topografien/landskapsrommet i større grad.
Merknad	Lokalitet brukes hovedsakelig om områder som er mindre enn landskap og kulturmiljø. Samtidig kan et område omtales som både en lokalitet og et kulturmiljø. Middelalderbyen Oslo er et eksempel på dette.
Kjennetegn	Bakgrunn for avgrensning: funn/potensiale for funn av kulturminner, samt landskapsrom Forekomst av kulturminner: Ja
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.6 Kulturmiljø og landskap av nasjonal interesse (-> Kulturmiljø -> Område)

Begrep	KULTURMILJØ OG LANDSKAP AV NASJONAL INTERESSE
Definisjon (og ev. kilde)	Et kulturmiljø eller landskap vurdert å være av nasjonal interesse, dvs. er interessant i et nasjonalt perspektiv.
Merknad	Vurderingen gjøres av Riksantikvaren i samråd med regionalforvaltningen og/eller Sametinget, endelig beslutning tas av Riksantikvaren
Kjennetegn	Interesse: nasjonal
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.7 Kulturmiljø og landskap av regional interesse (-> Kulturmiljø -> Område)

Begrep	KULTURMILJØ OG LANDSKAP AV REGIONAL INTERESSE
Definisjon	Et kulturmiljø eller landskap, vurdert å være av regional interesse, dvs. er interessant i et regionalt perspektiv.
Merknad	Vurderingen gjøres av regionalforvaltningen og/eller Sametinget i samråd med kommunen. Endelig beslutning tas av regionalforvaltningen og/eller Sametinget
Kjennetegn	Interesse: regional
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.8 Kulturmiljø og landskap av lokal interesse (-> Kulturmiljø -> Område)

Begrep	KULTURMILJØ OG LANDSKAP AV LOKAL INTERESSE
Definisjon	Et kulturmiljø eller landskap, vurdert å være av lokal interesse, dvs. er interessant i et lokalt perspektiv
Merknad	Vurderingen gjøres av kommunen, ev. i samråd med regionalforvaltningen og/eller Sametinget. Endelig beslutning tas av kommunen
Kjennetegn	Interesse: lokal
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.9 Kirkested (-> Område)

Begrep	KIRKESTED
Definisjon	Et område der det står, eller har vært, en kirke. Kirkestedet omfatter hele området som har vært i bruk til kirkelig virksomhet.
Merknad	Med kirkelig virksomhet menes historisk sett f.eks. møtested for kunngjøringer og utveksling av informasjon (kirkebakken), begravelsesseremonier og gravlegging. Et kirkested kan også inneholde bygninger som f.eks. prestegård, kirkegårdsportal og bårehus med mer.
Kjennetegn	Funksjon: kirkelig virksomhet Type bygning på området: kirke og tilhørende bygninger
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.10 Gravplass (-> Område)

Begrep	GRAVPLASS
Definisjon	Et område hvor mennesker er gravlagt
Merknad	Gravplasser kan være inndelt i gravfelt.
Kjennetegn	Funksjon: gravlegge avdøde mennesker
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.11 Gravlund (-> Gravplass -> Område)

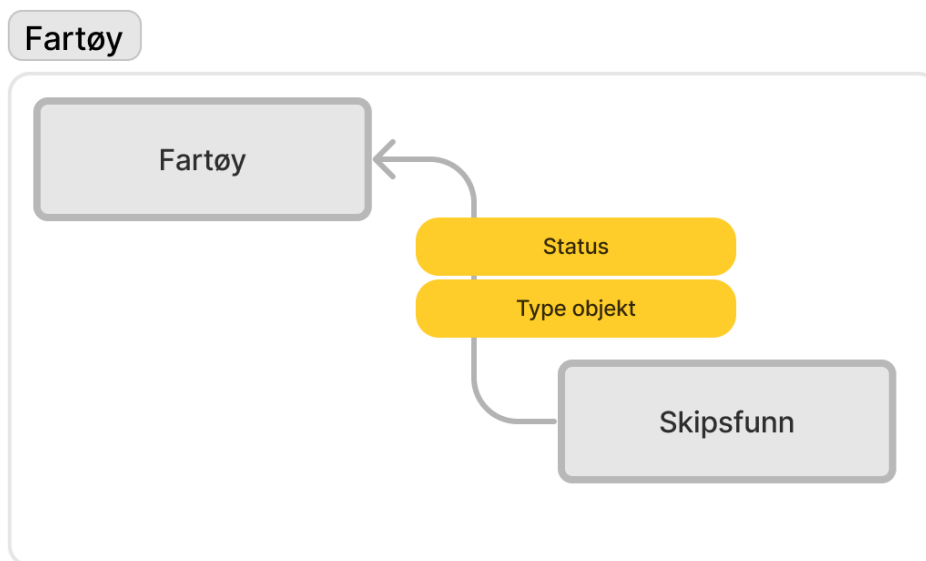
Begrep	GRAVLUND
Definisjon	En gravplass, som ikke er i tilknytning til en kirke eller kirkested
Merknad	Historisk sett et resultat av at man ikke ønsket begravelser inne i byer, og opprettet områder utenfor bygrensene, der byens befolkning kunne gravlegges
Kjennetegn	Plassering: Ikke tilknyttet en kirke
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

2.12 Kirkegård (-> Gravplass -> Område)

Begrep	KIRKEGÅRD
Definisjon	En gravplass, (som oftest) ved en kirke
Merknad	Noen historiske unntak mht. plassering av kirkegårder (f.eks. Vaterland kirkegård, som ikke ligger i tilknytning til noen kirke, men som i alle dokumenter omtales som "Vaterlands kirkegård"). Dette kommer også av reglene rundt begravelser og at det var kirkene som utførte begravelsesseremoniene.
Kjennetegn	Plassering: Som oftest ved en kirke
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

3 Kulturminner og kulturmiljøer: Fartøy

Formål med begrepene i denne gruppen er å identifisere og avgrense ulike grupper kulturminner og kulturmiljøer. Den første figuren viser godkjente begreper om kulturminner og kulturmiljø. Den andre figuren (gul boks) viser hvilke adskillende kjennetegn som er benyttet i definisjonene. Figurene utvides etter hvert som utkast blir godkjent.

ADSKILLENDE KJENNETEGN

- Status:
Hvorvidt fartøyet fremdeles er i bruk, og hva som ev. har skjedd
- Type objekt/kulturminne:
Hva slags objekter/kulturminner som omfattes.

3.1 Fartøy

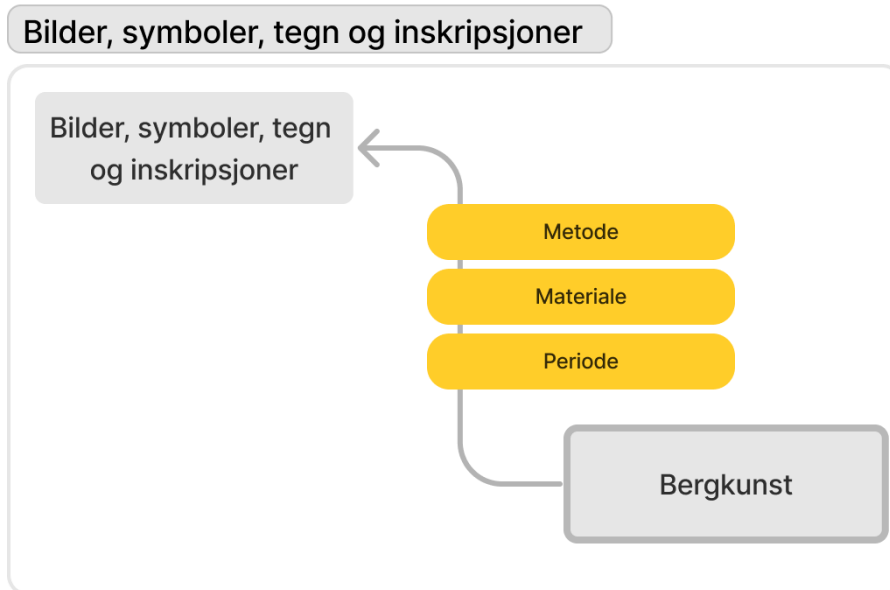
Begrep	FARTØY
Definisjon	En selvbærende konstruksjon til bruk ved forflytning på eller i vann
Merknad	
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 19.oktober 2023

3.2 Skipsfunn (-> Fartøy)

Begrep	SKIPSFUNN
Definisjon	Et forlist, senket eller forlatt fartøy, med tilbehør, last og annet som har vært om bord
Merknad	
Kjennetegn	Status: Ikke lenger i bruk (forlist, forlatt) Type objekt/kulturminne: fartøy, tilbehør, last og annet som har vært ombord
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

4 Kulturminner og kulturmiljøer: Bilder, symboler, tegn og inskripsjoner

Formål med begrepene i denne gruppen er å identifisere og avgrense ulike grupper kulturminner og kulturmiljøer. Den første figuren viser godkjente begreper om kulturminner og kulturmiljø. Den andre figuren (gul boks) viser hvilke adskillende kjennetegn som er benyttet i definisjonene. Figurene utvides etter hvert som utkast blir godkjent.

ADSKILLENDE KJENNETEGN

- Materiale:
Hvilket materiale bildene, symbolene, tegnene eller inskripsjonene er på/i
- Metode:
Hvilken metode som ble brukt
- Periode:
Hvilken periode bildene, symbolene, tegnene eller inskripsjonene er fra

4.1 Bergkunst (-> Bilder, symboler, tegn og inskripsjoner)

Begrep	BERGKUNST
Definisjon	Bilder, symboler og tegn som er hugget, malt, risset eller slipt på berg eller stein
Merknad	Dekker bergkunst fra førreformatorisk tid, samt samisk tradisjon fra 1917 eller eldre
Kjennetegn	Metode: Hugget, malt, risset eller slipt Materiale: Berg eller stein Periode: Førreformatorisk tid
Godkjent dato	Ok å gå videre med, med endringer, 14.desember 2023

5 Kulturminner og kulturmiljøer: Gjenstander

Formål med begrepene i denne gruppen er å identifisere og avgrense ulike grupper kulturminner og kulturmiljøer. Den første figuren viser godkjente begreper om kulturminner og kulturmiljø. Den andre figuren (gul boks) viser hvilke adskillende kjennetegn som er benyttet i definisjonene. Figurene utvides etter hvert som utkast blir godkjent.

6 Kulturminner og kulturmiljøer: Frittstående begreper

Formålet med denne gruppen begreper er å definere begreper som brukes på tvers av ulike områder, byggverk, fartøy etc.

Figuren under viser godkjente begreper. Figuren utvides etter hvert som utkast blir godkjent.

6.1 Arkeologisk kulturminne og arkeologisk lokalitet (Frittstående)

Begrep	ARKEOLOGISK KULTURMINNE og ARKEOLOGISK LOKALITET
Definisjon	Begrepet arkeologisk kulturminne brukes for å indikere at arkeologisk metode er brukt/kan brukes for å avdekke kildeverdien på konkrete byggverk, fartøy, gjenstander, bilder/symboler eller spor og rester. Begrepet arkeologisk lokalitet brukes for å indikere at arkeologisk metode er brukt/kan brukes for å avdekke kildeverdien på konkrete områder.
Merknad	Arkeologisk metode kan benyttes på alle kulturminner og kulturmiljøer. Innenfor kulturmiljøforvaltningen benyttes begrepet arkeologisk lokalitet oftest om det førreformatoriske og samisk fra 1917 eller eldre
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

6.2 Tekniske og industrielle kulturminner (Frittstående)

Begrep	TEKNISKE OG INDUSTRIELLE KULTURMINNER
Definisjon	Begrepet tekniske og industrielle kulturminner brukes om konkrete områder, byggverk, gjenstander og bevegelige kulturminner, som utgjør spor etter teknisk/industriell virksomhet.
Merknad	Byggverk inkluderer infrastruktur og maskineri.
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, med endringer, 14.desember 2023

6.3 Verdensarvområde (Frittstående)

Begrep	VERDENSARVOMRÅDE
Definisjon	Begrepet verdensarvområde brukes om konkrete områder, kulturmiljøer og kulturminner, som er innskrevet på verdensarvlisten og har verdensarvstatus iht. verdensarvkonvensjonen.
Merknad	
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

6.4 Statens kulturhistoriske eiendommer

Begrep	STATENS KULTURHISTORISKE EIENDOMMER
Definisjon	Begrepet statens kulturhistoriske eiendommer brukes om områder og byggverk som er eid av staten, og som statlige sektorer har ført opp på sine landsverneplaner.
Merknad	
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

7 Vern: Frittstående begreper

Formålet med denne gruppen begreper er å definere begreper som brukes for å si noe rundt vern uten å snakke om spesifikke vernestatuser. Figuren under viser godkjente begreper.

Vern: Frittstående begreper

Verneverdig

Vernet

Uten vern

Uavklart

Opphevet vern

7.1 Verneverdig

Begrep	VERNEVERDIG
Definisjon	Å si at et kulturminne eller kulturmiljø er verneverdig innebærer å mene at det bør bevares
Merknad	
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

7.2 Vernet

Begrep	VERNET
Definisjon	Kulturminnet eller kulturmiljøet har vern hjemlet i lov/forskrift/konvensjon, eller forankret i andre virkemidler.
Merknad	Kulturminnet eller kulturmiljøet anses av kulturmiljøforvaltningen som verneverdig - ref. definisjon. Med andre virkemidler menes statlige verneplaner, avtaler, kirkerundskrivnet, listeføring, konsesjon med mer
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 19.oktober 2023

7.3 Uten vern

Begrep	UTEN VERN
Definisjon	Kulturminnet eller kulturmiljøet er uten vern hjemlet i lov/forskrift/konvensjon, eller forankret i andre virkemidler.
Merknad	At noe ikke er vernet kan bety at det: <ul style="list-style-type: none"> - Er gjort en verne vurdering - der resultatet var at kulturminnet eller kulturmiljøet ikke skal vernes - Ikke er gjort en verne vurdering av kulturminnet eller kulturmiljøet - Tidligere har vært et vern av kulturminnet eller kulturmiljøet Med andre virkemidler menes avtaler, statlige verneplaner, kirkerundskrivnet, listeføring, konsesjon med mer
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 19.oktober 2023

7.4 Opphevet vern

Begrep	OPPHEVET VERN
Definisjon	Indikerer et tidligere vern forankret i lov, forskrift eller andre virkemidler, der det er tatt en beslutning om å oppheve vernet.
Merknad	Kulturminnet eller kulturmiljøet er ikke lenger beskyttet, og det er ingen restriksjoner/forpliktelser knyttet til gjennomføring av tiltak
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 24.november 2023

7.5 Uavklart

Begrep	UAVKLART
Definisjon	Status som brukes om kulturminner som kan komme inn under bestemmelsene for automatisk fredning, men der status ennå ikke er formelt avklart.
Merknad	Statusen er tenkt å være midlertidig.
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14. desember 2023

8 Vernestatus

Formål med begrepene i denne gruppen er å definere ulike vernestatuser. Den første figuren viser godkjente vernestatuser. Den andre figuren (gul boks) viser hvilke adskillende kjennetegn som er benyttet i definisjonene. Figurene utvides etter hvert som utkast blir godkjent.

ADSKILLENDE KJENNETEGN

- Vernegrunnlag
Synliggjøre hvilken lov, forskrift eller virkemiddel som ligger til grunn for vern
- Hensikt:
Synliggjøre hva som er intensjonen med den aktuelle fredningsstatusen - hva skal fredes og hvorfor
- Prosess:
Vise hva slags prosess som fører frem til den aktuelle fredningsstatusen

8.1 Vernestatus

Begrep	VERNESTATUS
Definisjon	Vernestatus angir hvilken type vern et kulturminne eller kulturmiljø har på et gitt tidspunkt
Merknad	
Kjennetegn	
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 19.oktober 2023

8.2 Fredet (-> Vernestatus)

Begrep	FREDET
Definisjon	Vernestatus hjemlet i kulturminneloven (inkl. bygningsfredningsloven og fornminneloven), svalbardmiljøloven eller forskrift om fredning av Jan Mayen naturreservat
Merknad	For fredete kulturminner eller kulturmiljøer må det gis dispensasjon fra fredningsbestemmelser før gjennomføring av tiltak. Tiltak gjennomført uten dispensasjon kan anmeldes og kreves tilbakeført. Inkluderer også automatisk fredning
Kjennetegn	Vernegrunnlag: Hjemlet i lov/forskrift (i kulturminneloven (inkl. bygningsfredningsloven og fornminneloven), svalbardmiljøloven eller forskrift om fredning av Jan Mayen naturreservat)
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 24.november 2023

8.3 Automatisk fredet (-> Fredet -> Vernestatus)

Begrep	AUTOMATISK FREDET
Definisjon	Fredningsstatus med hensikt å ivareta kulturminner og kulturmiljøer med utgangspunkt i alder. Om alderskriteriet er oppfylt kreves ikke videre kulturhistorisk vurdering. Innebærer også en automatisk satt sikringssone og undersøkelsesplikt.
Merknad	Gjelder kulturminner og kulturmiljøer datert før 1537, samiske kulturminner og kulturmiljøer fra 1917 eller eldre, og på Svalbard før 1946. Sikringssonen kan endres gjennom vedtak
Kjennetegn	Hensikt: Ivareta kulturminner og kulturmiljøer med utgangspunkt i alder. Innebærer også en automatisk satt sikringssone og undersøkelsesplikt Prosess: Automatisk
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

8.4 Forskriftsfredet (-> Fredet -> Vernestatus)

Begrep	FORSKRIFTSFREDET
Definisjon	Fredningsstatus nedfelt i forskrift, som ivaretar kulturminner eller kulturmiljøer med nasjonal verdi. Statusen har utgangspunkt i en kulturminnefaglig vurdering, som krever en spesifikk begrunnelse iht. kriterier og verdi.
Merknad	
Kjennetegn	Hensikt: Ivareta kulturminner eller kulturmiljøer med nasjonal verdi, med utgangspunkt i en kulturminnefaglig vurdering som krever en spesifikk begrunnelse iht. kriterier og verdi Prosess: Forskrift
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

8.5 Vedtaksfredet (-> Fredet -> Vernestatus)

Begrep	VEDTAKSFREDET
Definisjon	Fredningsstatus hjemlet i vedtak, med hensikt å ivareta kulturminner eller kulturmiljøer med nasjonal verdi. Statusen har utgangspunkt i en kulturminnefaglig vurdering, som krever en spesifikk begrunnelse iht. kriterier og verdi.
Merknad	
Kjennetegn	Hensikt: Ivareta kulturminner eller kulturmiljøer med nasjonal verdi, med utgangspunkt i en kulturminnefaglig vurdering som krever en spesifikk begrunnelse iht. kriterier og verdi Prosess: Vedtak
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

8.6 Midlertidig fredet (-> Fredet -> Vernestatus)

Begrep	MIDLERTIDIG FREDET
Definisjon	Fredningsstatus hjemlet i vedtak, med hensikt å ivareta kulturminner og kulturmiljøer med en sannsynlig nasjonal verdi, men uten vern hjemlet i kulturminneloven. Brukes når det foreligger en trusselsituasjon mot kulturminnet eller kulturmiljøet, slik at forvaltningen får tid til å avklare verneverdien.
Merknad	Midlertidig fredning gjelder frem til den enten oppheves eller erstattes av en ordinær fredning.
Kjennetegn	Hensikt: Ivareta kulturminner og kulturmiljøer med en sannsynlig nasjonal verdi, men uten vern hjemlet i kulturminneloven. Brukes når det foreligger en trusselsituasjon mot kulturminnet eller kulturmiljøet, slik at forvaltningen får tid til å avklare verneverdien. Midlertidig fredning gjelder frem til den enten oppheves eller erstattes av en ordinær fredning. Prosess: Vedtak
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

8.7 Kulturmiljøfredning (-> Fredet -> Vernestatus)

Begrep	KULTURMILJØFREDNING
Definisjon	Fredningsstatus nedfelt i forskrift med hensikt å ivareta helheten i et kulturmiljø der det er sammenhengen og samspillet mellom elementene (inkl. terrenget) som er det viktige, sett opp mot et utvalgt sett kriterier og verdi.
Merknad	Dekker kun bygningenes eksteriør
Kjennetegn	Hensikt: Ivareta et kulturmiljø der det er sammenhengen og interaksjonen mellom elementene som er det viktige, sett opp mot et utvalgt sett kriterier og verdi. Dekker kun bygningenes eksteriør Prosess: Forskrift
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

8.8 Erklæring av automatisk fredning av stående byggverk (-> Fredet -> Vernestatus)

Begrep	ERKLÆRING AV AUTOMATISK FREDNING AV STÅENDE BYGGVERK
Definisjon	Fredningsstatus forankret i en erklæring, med hensikt å ivareta stående byggverk av nasjonal verdi datert mellom 1537 – 1649. Innebærer også en automatisk satt sikringssone.
Merknad	
Kjennetegn	Hensikt: Ivareta stående byggverk av nasjonal verdi fra perioden 1537 – 1649 Prosess: Erklæring
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14.desember 2023

8.9 Områdefredning (-> Fredet -> Vernestatus)

Begrep	OMRÅDEFREDNING
Definisjon	Fredningsstatus hjemlet i vedtak, med hensikt å bevare virkningen av et kulturminne i miljøet eller for å beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til det.
Merknad	
Kjennetegn	Hensikt: bevare virkningen av et kulturminne i miljøet eller for å beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til det. Prosess: Vedtak
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 14. desember 2023

8.10 Regulert til bevaring etter pbl (-> Vernestatus)

Begrep	REGULERT TIL BEVARING ETTER PBL
Definisjon	Vernestatus hjemlet i plan- og bygningsloven
Merknad	Det må gis dispensasjon fra reguleringsbestemmelser før gjennomføring av tiltak (som ikke er i tråd med bestemmelsene). Tiltak gjennomført uten dispensasjon kan anmeldes og kreves tilbakeført.
Kjennetegn	Vernegrunnlag: Hjemlet i plan- og bygningsloven
Godkjent dato	24. november 2023

8.11 Kommunalt listeført (-> Vernestatus)

Begrep	KOMMUNALT LISTEFØRT
Definisjon	Vernestatus forankret i listeføring. Gis verneverdige kulturminner eller kulturmiljøer på en verneliste forankret i kommunens politisk vedtatte planverk
Merknad	Avhenger av listen, felles for alle er en synliggjøring av kulturminner/kulturmiljøer kommunen mener er verneverdige og bør hensyntas ved tiltak. Kulturminner med vern hjemlet i lov, forskrift eller privatrettslige avtaler kan samtidig være kommunalt listeførte. Eksempel: Kommuneplan, Gul liste
Kjennetegn	Vernegrunnlag: Forankret i listeføring
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 24. november 2023

8.12 Vernet skip (-> Vernestatus)

Begrep	VERNET SKIP
Definisjon	Vernestatus forankret i privatrettslig avtale
Merknad	Eier av fartøy forplikter seg til å ta vare på fartøyet iht. antikvariske retningslinjer.
Kjennetegn	Vernegrunnlag: Forankret i avtale
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 24. november 2023

8.13 Verdensarv (-> Vernestatus)

Begrep	VERDEN SARV
Definisjon	Vernestatus hjemlet i verdensarvkonvensjonen
Merknad	Ivaretagelse av vernet håndheves gjennom nasjonale lovverk: plan- og bygningsloven, kulturminneloven og naturmangfoldsloven Kulturminner, kulturmiljøer og naturarvsområder med verdensarvstatus kan også ha andre vernestatuser.
Kjennetegn	Vernegrunnlag: Hjemlet i verdensarvkonvensjonen
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 24. november 2023

8.14 Regionalt verneverdig (-> Vernestatus)

Begrep	REGIONALT VERNEVERDIG
Definisjon	Vernestatus forankret i regional plan/delplan
Merknad	Synliggjøring av kulturminner/kulturmiljøer fylkeskommunen eller Sametinget mener er verneverdige og bør hensyntas ved tiltak - alternativt kan det medføre innsigelse fra forvaltningens side i en planprosess. Kulturminner og kulturmiljøer med vern hjemlet i lov eller forskrift kan samtidig være regionalt verneverdige
Kjennetegn	Vernegrnlag: Regional plan/delplan
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 24.november 2023

8.15 Inngår i statlig landsverneplan (-> Vernestatus)

Begrep	INNGÅR I STATLIG LANDSVERNEPLAN
Definisjon	Vernestatus forankret i en sektorielt utarbeidet verneplan
Merknad	Aktuell sektor forplikter seg til å sende forslag om tiltak på høring til kulturmiljøforvaltningen før tiltaket gjennomføres. Kulturminner og kulturmiljøer med vern hjemlet i lov eller forskrift kan samtidig være omfattet av en landsverneplan og ha status verneklasse 1, verneklasse 2 eller sektorinternt vern. Omtales av og til som statlig listeført.
Kjennetegn	Vernegrnlag: Forankret i sektorielt utarbeidet verneplan
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 24.november 2023

8.16 Verneklasse 1 (-> Inngår i statlig landsverneplan -> Vernestatus)

8.17 Verneklasse 2 (-> Inngår i statlig landsverneplan -> Vernestatus)

8.18 Sektorinternt vern (-> Inngår i statlig landsverneplan -> Vernestatus)

8.19 Listeført kirke (-> Vernestatus)

Begrep	LISTEFØRT KIRKE
Definisjon	Vernestatus hjemlet i rundskriv om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker.
Merknad	Eier/forvalter av kirken er forpliktet til å innhente råd fra Riksantikvaren før kirkeordningen ev. godkjenner foreslåtte tiltak. Kirker med vern hjemlet i lov, forskrift eller rundskriv kan samtidig være listeførte.
Kjennetegn	Vernegrnlag: Hjemlet i rundskriv om forvaltning av kulturhistorisk verdifulle kirker
Godkjent dato	Ok å gå videre med, 24.november 2023

9 Tilstand

Formålet med denne gruppen begreper er å definere begreper som brukes om ulike tilstander.

10 Aktiviteter

Formålet med denne gruppen begreper er å definere begreper som brukes om ulike tilstander.

11 Periode

12 Dateringsmetode

13 Mal

13.1 Mal

Begrep	
Definisjon	
Merknad	
Kjennetegn	
Godkjent dato	